

چکیده مقالات

دومین همایش ملی آموزش زبان و ادبیات فارسی

به کوشش دکتر احسان قبول

دانشگاه فردوسی مشهد

۲۱ تیرماه ۱۳۹۶

چکیده مقالات دومین همایش ملی آموزش زبان و ادبیات فارسی

به کوشش: دکتر احسان قبول

ویراستاران: دکتر جعفر چهارمحالی، اعظم نیکخواه فاردقی

صفحه آرا: مینا روان سالار

تاریخ انتشار: تیرماه ۱۳۹۶

دبیر همایش:
دکتر احسان قبول

مسئول اجرایی همایش:

صفا کاظمیان مقدم

مسئول دبیرخانه و سایت همایش:

دکتر زهرا حامدی شیروان

اعضای هیأت علمی منتخب انجمن علمی زبان و ادبیات فارسی:

دکتر منوچهر اکبری (تهران) • دکتر بهادر باقری (خوارزمی) • دکتر مهین پناهی (الزهره) • دکتر غلام حسین غلام حسین زاده (دانشگاه تربیت مدرس) • دکتر سید محسن حسینی موخر (لرستان) • دکتر زهرا حیاتی (پژوهشگاه علوم انسانی) • دکتر محمد دانشگر (امام حسین ع) • دکتر نجمه دری (تربیت مدرس) • دکتر حسن ذوالفقاری (تربیت مدرس) • دکتر ابوالقاسم رادفر (پژوهشگاه علوم انسانی) • دکتر قدرت الله طاهری (شهید بهشتی) • دکتر زهرا عباسی (مرکز تحقیقات زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تربیت مدرس) • دکتر ناصر نیکوبخت (تربیت مدرس) • دکتر حسین هاجری (سمت) • دکتر عباسعلی وفایی (علامه طباطبایی)

اعضای هیأت علمی منتخب دانشگاه فردوسی مشهد:

دکتر محمد جعفر یاحقی • دکتر محمد تقوی • دکتر علی عزیززاده • دکتر احسان قبول • دکتر محمد جواد مهدوی • دکتر جعفر چهار محالی • دکتر زهرا حامدی شیروان

دبیرخانه همایش:

دانشگاه فردوسی مشهد،

مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان

دومین همایش ملی آموزش زبان و ادبیات فارسی

۲۱ تیرماه ۱۳۹۶ - مشهد

فهرست مقالات

صفحه	عنوان مقاله	نام نویسنده
۸	بررسی لزوم استفاده از آثار ادبی در آموزش زبان فارسی و معرفی روش‌های انطباق و اقتباس صحیح آن‌ها (بررسی موردی آثار عطار)	الهام اخلاقی / المیرا حسن-زاده
۱۰	نقش ویراستاری متون آموزشی در خواندن و درک مطلب فارسی آموزان غیرفارسی‌زبان	شهرزاد امینیان / عطیه کامیابی گل / علی علیزاده
۱۱	بررسی ساخت شرطی در متون خواننداری مجموعه فارسی بیاموزیم	سیده عاطفه بقایی
۱۲	معرفی الگوی «هیجامد» و شیوه‌های افزایش آن در آموزش زبان فارسی به زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان	رضا پیشقدم / شیما ابراهیمی
۱۳	بومی‌سازی علوم انسانی و نقش آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم	فاطمه جعفری / ابوالقاسم غیاثی زارچ
۱۴	ارزیابی و مقایسه سطح دشواری متن‌های خواندن و درک مطلب در مجموعه آموزش نوین زبان فارسی براساس فرمول خوانش‌پذیری فلسفج و نظرسنجی از مدرسان زبان فارسی	زهرا حامدی شیروان / فاطمه کاظمی مطلق
۱۵	شناسایی مؤلفه‌های هویت ملی در کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، نمونه موردی (فارسی بیاموزیم و کتاب فارسی دامیز)	زهرا سادات حسینی / فائقه شاه‌حسینی
۱۶	رابطه بین جهت‌گیری‌های انگیزشی و پیشرفت تحصیلی در میان فارسی‌آموزان چینی	شراره خالقی‌زاده
۱۷	تبیین ضرورت توجه به مؤلفه هوشیاری زبانی در	حسین داوری

برنامه آموزش زبان فارسی در ایران		
۱۹	متن دیداری و بازنمایی جنسیت در کتاب‌های اول و دوم زبان فارسی نوشته احمد صفاری مقدم	مریم درپر
۲۱	محیط یادگیری خلاق و پویا	زینب رستمی نسب دولت‌آباد
۲۲	نقدی بر کتاب چهارچوب مرجع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان	محسن رودمعجنی
۲۳	تحلیل عوامل سلب انگیزه در فراگیری زبان فارسی به عنوان یک زبان خارجی	محیا ستوده‌نیا/ مهین پناهی
۲۴	توصیف و بررسی خطاهای زبانی در گفتار فارسی آموزان چینی زبان سطح میانی یک مطالعه موردی	میترا طاهرزاده/ زهرا حامدی شیروان
۲۵	بررسی تعدادی از نمونه‌سؤالات آزمون‌های مهارت خواندن طبق طبقه‌بندی برت و دی (بررسی موردی: مرکز آرفای دانشگاه فردوسی مشهد)	حمیده عباس‌نژاد
۲۶	پژوهش‌های پیکره‌ای در آموزش زبان و بررسی وضعیت موجود در آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم/ خارجی	زهرا عباسی
۲۷	بررسی میزان بسامد افعال در سطح مقدماتی پنج مجموعه از کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان	فهیمه عباسیان / زهرا سلطان‌احمدی / طیبه فاتحیان
۲۸	تحلیل و بررسی کتاب دوره آموزش زبان فارسی بر اساس اصول انگاره‌نیشن و مک الیستر	طاهره عبداللهی پارسا/ الهام ارغوانی
۳۰	نقش رسانه‌ها در بومی‌سازی آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم	ابوالقاسم غیائی زارچ/ فاطمه جعفری

۳۱	دانش حرفه‌ای و تجربه تدریس: از الزامات آموزش موفق مدرسان آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان (مطالعه موردی: مرکز آرفای دانشگاه فردوسی مشهد)	عظیه آذر	نقیسه قائمی‌پور/ کامیابی گل/ حسینی فاطمی
۳۲	ویژگی‌های درس‌نامه رشته زبان و ادبیات فارسی (ویژه دانشجویان خارجی)		احسان قبول
۳۳	وضعیت آموزش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های کشور پاکستان (مورد مطالعه: دانشگاه‌های پنجاب، بانوان و جی‌سی در شهر لاهور)		صفا کاظمیان مقدم
۳۴	راهکارهای ارزش‌یابی مهارت گفتاری فارسی‌آموزان و بررسی عملکرد آنها در سطح عمومی و تکمیلی		لیلا گل‌پور
۳۵	استفاده از مؤلفه‌ها و روش‌شناسی قوم‌نگاری در آموزش الکترونیکی زبان فارسی		طیبه گودرزی
۳۶	راهکارهای تقویت نگارش بر اساس مدلی تحوّل- تفاوت‌های فردی گریسنپن و ویدر در جامعه آماری دانشجویان علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان شهید هاشمی‌نژاد در نیم‌سال اول ۱۳۹۶-۱۳۹۵		فرخ لطیف‌نژاد رودسری
۳۷	تجزیه و تحلیل درس‌نامه آموزشی براساس رویکرد تکلیف‌محور الیس	ناجی حیدرعلی	سیدعباس حسین دوست/ امینی
۳۸	تحلیل محتوای جلد اول کتاب آموزش نوین زبان فارسی براساس نظریه حیطه‌های شناختی بلوم		حسین نجاتیان بستانی/ ملیحه میری
۳۹	پردازش ترکیب‌های قالبی و اهمیت آن در آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان	هادی‌زاده/	محمدجواد محمدرضا هاشمی

بررسی لزوم استفاده از آثار ادبی در آموزش زبان فارسی و معرفی روش‌های

انطباق و اقتباس صحیح آن‌ها (بررسی موردی آثار عطار)

الهام اخلاقی^۱ / المیرا حسن زاده^۲

چکیده

از آن‌جا که هدف برخی زبان‌آموزان فارسی ارتباط با متون غنی ادبی این زبان است و از طرفی، یکی از اهداف و الزامات آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان (آزفا)، آموزش واژگان و گسترش فرهنگ و ادب فارسی است، استفاده از متون ادبی کهن و داستان‌گونه زبان فارسی برای آموزش آن لازم به نظر می‌رسد. در این راستا، باید از شیوه ساده‌نویسی؛ یعنی تناسب سطح خوانایی متن با توانمندی مخاطب بهره برد. در این پژوهش به عنوان اولین گام اصولی در این راه، به بررسی مقبولیت آثار عطار در آزفا پرداخته شده است. در ابتدا در مورد اصول برنامه آموزشی واژگان و لزوم پای‌بندی به آن‌ها صحبت شده است. سپس، فن اقتباس معرفی شده است و بهترین شیوه اقتباس آثار ادبی و چگونگی استفاده از این آثار در آزفا به صورت یک الگو پیشنهاد شده است؛ از جمله این که متون از لحاظ آوایی، صرفی - نحوی، معنایی و نگارشی و ویرایشی کاملاً با فارسی معاصر و سطح زبان‌آموزان متناسب باشد. در ادامه، کلیه آثار منظوم عطار مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته‌اند و ضمن تأکید بر استفاده آثار نویسندگانی هم‌چون وی در آزفا، میزان کاربردی بودن هر یک از آثار عطار در آزفا به ترتیب ارائه شده است. نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که آثار عطار به دلیل تنوع گسترده در موضوع (مرثیه، طنز، غیره)، داشتن لحن‌های مختلف کلامی (عارفانه، آمرانه)، اجمال‌گرایی در نقل حکایات، رعایت اصول داستان‌نویسی هم چون گره‌افکنی و گره‌گشایی بعد آن و سایر ویژگی‌های آن، مناسب استفاده در متون آموزشی آزفا است. همچنین، از میان آثار منظوم وی ابتدا *منطق‌الطیر*، سپس، *الهی‌نامه*، بعد *اسرارنامه* و در انتها *غزلیات* و مصیبت‌نامه مناسب اقتباس برای متون آموزشی هستند. هر چه به انتهای پیوستار نزدیک می‌شویم نیاز به اطلاعات وسیع‌تر بیشتر می‌شود، هرچند بافت داستانی آن را پوشش می‌دهد و

^۱ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه فردوسی.

^۲ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات دانشگاه فردوسی، نویسنده مسئول.

درک را تسهیل می‌کند. همچنین، برخی متون اقتباس‌شده موجود از آثار عطار مورد بررسی قرار گرفتند که نتایج بررسی‌ها عدم کارایی کافی آن‌ها را در امر آموزش آزفا نشان می‌دهد. در نهایت، پیشنهاد می‌شود ضمن این‌که تلاش شود با استفاده از الگوی پیشنهادی این پژوهش آثار عطار با همان ترتیب بیان‌شده در این‌جا به صورت مواد درسی درآورده شود، سایر آثار فاخر ادبی زبان فارسی مورد بررسی قرار گیرند و سطح به‌کارگیری هر کدام تعیین شود تا خوراک فکری مناسبی برای متون آموزشی آزفا فراهم شود.

کلیدواژه: آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، متون ادبی، آثار عطار، اقتباس.

نقش ویراستاری متون آموزشی در خواندن و درک مطلب فارسی آموزان غیرفارسی زبانان

شهرزاد امینیان^۱ / عطیه کامیابی گل^۲ / علی علیزاده^۳

چکیده

آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم، هم‌چون زبان‌های دیگر، چهار مهارت خواندن، نوشتن، شنیدن و گفتن را در بر می‌گیرد. در پژوهش حاضر، مهارت خواندن و درک مطلب و نقش ویراستاری در بهبود یادگیری فارسی آموزان در این مهارت بررسی می‌شود. متن‌های آموزشی و غیرآموزشی به یک اندازه به ویرایش و درست‌نویسی نیاز دارند. پس از جمع‌بندی دغدغه‌های ویراستاران به روش مصاحبه‌ای، آزمون‌های خواندن و درک مطلب برای دو سطح پیشرفته و بالای متوسط و در دو دسته ویراسته و غیرویراسته برای سه مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه فردوسی، جامعه المصطفی و مکتب نرجس طراحی شدند. متن خواندن از کتاب‌های آموزش فارسی نوین، آموزش زبان فارسی، آموزش فارسی به فارسی و جزوه متن خوانی مکتب نرجس گرفته شد. چهار پرسش درک مطلب از نوع ارجاعی، استنباطی، تجربی و یک پرسش نظرسنجی برای آن طراحی شد. آزمون‌ها در دو مرحله با بازه سه هفته برگزار شدند. در هر مرحله فارسی آموزان به دو گروه تقسیم شدند که یکی متن ویراسته و دیگری متن غیرویراسته را پاسخ داد و در مرحله دوم برعکس آن اجرا شد. در پژوهش حاضر، به دلیل تعمیم‌پذیری بسیار داده‌ها و نیز گنجایش محدود این مقاله، تنها به تحلیل داده‌های به دست آمده از آزمون سطح پیشرفته مرکز آفزای دانشگاه فردوسی می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها: ویراستاری صوری و زبانی، خواندن و درک مطلب، آموزش فارسی به غیرفارسی زبانان.

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی، گرایش آرفا، دانشگاه فردوسی مشهد.

^۲ استادیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤول.

^۳ دانشیار گروه زبان‌شناسی، دانشگاه فردوسی مشهد.

بررسی ساخت شرطی در متون خوانداری مجموعه فارسی بیاموزیم

سیده عاطفه بقایی^۱

چکیده

در این پژوهش به بررسی ساخت صوری جمله‌های شرطی در مجموعه فارسی بیاموزیم براساس چهارچوب نظری ماهوتیان پرداختیم. جمله شرطی جمله‌ای متشکل از دو بند پایه یا جزای شرط و پیرو یا شرط است. بند شرط اغلب با یکی از حروف ربط شرطی همانند «اگر، هرگاه، به شرط این که، در صورتی که و ...» و مقدم بر بند جزای شرط می‌آید. حرف ربط شرطی «اگر» بیشترین بسامد وقوع در جمله‌های شرطی زبان فارسی را داراست. به منظور این مطالعه، از بین مجموعه پنج‌جلدی فارسی بیاموزیم جلد‌های اول، دوم و سوم انتخاب شدند. با بررسی این سه جلد، تعداد تقریبی ۳۵ جمله شرطی به دست آمد که حرف ربط شرطی «اگر یا اگه» با بیشترین بسامد در جمله‌های شرطی بودند. حروف ربط دیگری نیز مانند «وقتی، که، هرچه، هرکس، چون، هر بار، به شرط آن که و هرگاه» در جمله‌های شرطی مذکور دیده شد. علاوه بر دو وجه التزامی و اخباری که در بند شرط و جزای شرط وجود دارند، وجوه امری و پرسشی نیز در برخی از جمله‌های مورد بررسی مشاهده شد که در بخش تدریس ساخت شرطی به آن‌ها اشاره‌ای نشده است.

کلیدواژه‌ها: آموزش زبان فارسی، ساخت شرطی، حرف ربط شرطی، بند شرط، وجوه افعال.

^۱ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی دانشگاه بوعلی سینا، همدان.

معرفی الگوی «هیجامد» و شیوه‌های افزایش آن در آموزش زبان فارسی به

زبان‌آموزان غیرفارسی‌زبان

رضا پیشقدم^۱ / شیما ابراهیمی^۲

چکیده

هیجان‌ات و حواس نقش مهمی را در زبان‌آموزی ایفا می‌کنند و مدرسان می‌توانند با ایجاد هیجان مطلوب و تأثیرگذاری بر حواس، توان یادگیری زبان‌آموزان را افزایش دهند. مفهوم «هیجامد» ملهم از دو واژه (هیجان + بسامد) است که به تأثیر هیجان‌ات ناشی از استفاده حواس در یادگیری مفاهیم گوناگون اشاره می‌کند و متشکل از سه مرحله «هیچ‌آگاهی» (تهی)، «برون‌آگاهی» (شنیداری، دیداری، لمسی-حرکتی) و «درون‌آگاهی» (درونی و جامع) است. نوشته حاضر می‌کوشد تا به منظور کیفیت-بخشی روش تدریس زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، با در نظر گرفتن این مفهوم نوظهور و مؤلفه‌های سه‌گانه آن (هیجان، حواس و بسامد) و با توجه به تأثیر هیجان‌های آموزشی بر یادگیری و پیشرفت زبان‌آموز، الگوی هیجامد را معرفی کند و در این راستا، شیوه‌های افزایش آن از جمله شیوه‌های سخنرانی‌محور، واقعیت‌افزوده، آموزش مبتنی بر شیء، اجتماع یادگیری و آموزش پروژه-محور در تدریس زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان را پیشنهاد دهد.

کلیدواژه‌ها: هیجامد، هیجان، حواس، هیجامدافزایی، آموزش زبان فارسی.

^۱ استاد پیوسته آموزش زبان انگلیسی و استاد وابسته علوم تربیتی دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤول.

Email: pishghadam@um.ac.ir

^۲ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی همگانی دانشگاه فردوسی مشهد و مدرس مرکز آزفا دانشگاه فردوسی مشهد.

دوم زبان عنوان به فارسی زبان آموزش و نقش انسانی علوم بومی سازی

فاطمه جعفری^۱ / ابوالقاسم غیاثی زارچ^۲

چکیده

این مقاله قصد دارد به نقش آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم در بومی سازی علوم انسانی بپردازد. در دنیای امروز پیشرفت علوم مختلف به موازات یکدیگر لازمه رشد و تکامل یک جامعه است. به نظر می‌رسد نمی‌توان گفت که کدام علم بر دیگری برتری دارد؛ اما علوم انسانی به دلیل مطالعه در احوالات جوامع بشری و ساختن چهارچوب‌های فکری و اعتقادی و نظری، روش چگونگی اندیشیدن و نظم‌دادن به نظام‌های آموزشی و تربیتی یک جامعه و در نتیجه، رشد علوم مختلف را شکل می‌دهند. زبان به عنوان عامل ارتباطی علوم مختلف و ابراز بیان تفکر، بین جوامع مختلف رابطه برقرار می‌کند. در جامعه ایرانی نیز با گسترش و بهبود آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم، می‌توان زمینه‌های ورود اندیشه‌ها و تحقیقات سایر محققان و اندیشمندان را از جوامع مختلف به داخل ایران فراهم کرد. بومی سازی آموزش زبان فارسی نیازمند فراهم کردن بسترهایی مانند به‌روزشدن آموزش، تهیه و تدوین منابع آموزشی و تربیت مدرسان کارآمد است تا بتواند رسالت خود را به‌درستی انجام دهد.

کلیدواژه‌ها: بومی سازی، علوم انسانی، زبان فارسی، زبان دوم.

^۱ مربی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، نویسنده مسؤل.

Email: Fateme.Jafari24@gmail.com

^۲ استادیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره).

ارزیابی و مقایسه سطح دشواری متن‌های خواندن و درک مطلب در مجموعه آموزش نوین زبان فارسی براساس فرمول خوانش‌پذیری فلسف و نظرسنجی از

مدرسان زبان فارسی

زهرا حامدی شیروان^۱ / فاطمه کاظمی مطلق^۲

چکیده

در این پژوهش به بررسی و ارزیابی خوانش‌پذیری یا سطح دشواری در متن‌های خواندن و درک مطلب در مجموعه پنج‌جلدی آموزش نوین زبان فارسی پرداخته شده است. یکی از روش‌های بررسی سطح دشواری، استفاده از فرمول‌های خوانش‌پذیری است که در تحقیق حاضر از یکی از معروف‌ترین و پرکاربردترین فرمول‌های خوانش‌پذیری؛ یعنی فرمول فلسف استفاده شده است. همچنین، برای اعتبارسنجی و مقایسه میزان هم‌بستگی بین نظر خوانندگان متخصص و قضاوت آن‌ها از سطح دشواری متون با نتایج حاصل از فرمول خوانش‌پذیری از ۱۵ نفر از مدرسان زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان نیز نظرسنجی براساس یک پرسش‌نامه محقق‌ساخته الکترونیک انجام شده است. در این پژوهش برای مقایسه نتایج به‌دست‌آمده از فرمول فلسف با ارزیابی مدرسان، از آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج حاصل از فرمول خوانش‌پذیری، نشان می‌دهد سطح دشواری و چینش متن‌ها در سه کتاب اول در مقایسه با کتاب‌های چهارم و پنجم، مناسب‌تر و منطقی‌تر است. از دیگر نتایج به‌دست آمده این است که در سه کتاب اول، تفاوت زیادی بین ارزیابی مدرسان با ارزیابی فرمول وجود دارد و در کتاب چهارم و پنجم، این تفاوت کمتر می‌شود. در نهایت، توصیه می‌شود از فرمول‌های خوانش‌پذیری با احتیاط بیشتری برای ارزیابی متون فارسی استفاده شود و در کنار آن‌ها از روش‌های دیگر برای ارزیابی سطح دشواری متن‌ها بهره‌گرفته شود.

کلیدواژه‌ها: سطح دشواری، فرمول خوانش‌پذیری فلسف، متن خواندن، آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان.

^۱ دکترای زبان‌شناسی، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤل.

Email: hamedishirvan@gmail.com

^۲ کارشناس ارشد زبان‌شناسی، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد.

شناسایی مؤلفه‌های هویت ملی در کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، نمونه موردی (فارسی بیاموزیم و کتاب فارسی دامیز)

زهرا سادات حسینی^۱ / فائقه شاه‌حسینی^۲

چکیده

آموزش و یادگیری زبان خارجی همراه با شناخت هویت و فرهنگ یک کشور است. از آنجایی که بیشتر زبان‌آموزان برای یادگیری زبان خارجی با متن و کتاب زبان مقصد در ارتباط هستند، بهتر است در کتاب‌های آموزش زبان دوم به مؤلفه‌های هویت‌بخش اشاره شود. بنابراین، هویت ملی با حفظ و بازتولید ارزش‌هایی که میراث ملی را می‌سازند، منطبق است. هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه‌های هویت ملی در کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان است. به این منظور، سه جلد اول کتاب فارسی بیاموزیم و کتاب فارسی دامیز در زمینه بررسی هویت ملی انتخاب شد و بر مبنای نظریه تحلیل محتوا مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که به هویت ملی در کتاب‌های درسی آموزش زبان فارسی به غیر فارسی‌زبانان توجه یکسانی نشده و مؤلفه هویت فرهنگی در هر دو کتاب دارای اهمیت بیشتری است. به مؤلفه دینی و مذهبی در کتاب فارسی بیاموزیم در موارد محدودی توجه شده؛ ولی در کتاب فارسی دامیز به این مؤلفه توجهی نشده است.

کلیدواژه‌ها: هویت ملی، مؤلفه‌های هویت ملی، مجموعه فارسی بیاموزیم، کتاب فارسی دامیز.

^۱ سوپروایزر گروه زبان فارسی کالج بین الملل دانشگاه علوم پزشکی تهران، نویسنده مسؤل.

Email: lmsh.2650@gmail.com

^۲ مدرس مدعو گروه زبان فارسی کالج بین الملل دانشگاه علوم پزشکی تهران.

رابطه بین جهت‌گیری‌های انگیزشی و پیشرفت تحصیلی در میان فارسی‌آموزان

چینی

شراره خالقی‌زاده^۱

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

چکیده

انگیزش به عنوان یک نیاز جسمانی یا نیاز روانی و اجتماعی مطرح است که شخص را برای نیل به هدف به حرکت وامی‌دارد. آگاهی معلم از انگیزش زبان‌آموز چهارچوبی را فراهم می‌آورد که توسط آن معلم زبان می‌تواند روش‌های تدریس مؤثری را برگزیند. از این رو، پژوهش حاضر درصدد است به بررسی رابطه انگیزش‌های بیرونی، درونی و عامل بی‌انگیزشی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان چینی در یادگیری فارسی به عنوان زبان دوم بپردازد. این پژوهش به شیوه توصیفی انجام گرفت. نمونه آماری پژوهش ۱۰ فارسی‌آموز چینی از مرکز زبان فارسی دانشگاه فردوسی مشهد بودند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه مقیاس جهت‌گیری‌های انگیزشی زبان‌نولز بود و از نمرات تحصیلی حاصل از آزمون‌های چهارمهارتی زبان فارسی به عنوان شاخصه پیشرفت تحصیلی استفاده شد. پس از تکمیل پرسش‌نامه‌ها توسط فارسی‌آموزان، داده‌های به‌دست‌آمده به وسیله آزمون‌های آماری هم‌بستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندمتغیره و تحلیل واریانس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج پژوهش نشان می‌دهد در فارسی‌آموزان چینی بین انگیزش درونی و مؤلفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی در یادگیری فارسی به عنوان زبان دوم، رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بین بی‌انگیزشی و پیشرفت تحصیلی، رابطه منفی معنادار وجود دارد و بین انگیزش بیرونی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری مشاهده نشده است. همچنین، نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان داده است که عامل انگیزش درونی بیشترین سهم را در پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی فارسی‌آموزان چینی دارد.

کلیدواژه‌ها: انگیزش، جهت‌گیری‌های انگیزشی، پیشرفت تحصیلی، فارسی به عنوان زبان دوم.

^۱ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی و مدرس آموزش زبان فارسی دانشگاه فردوسی مشهد.

تبیین ضرورت توجه به مؤلفه هوشیاری زبانی در برنامه آموزش زبان فارسی در ایران

حسین داوری^۱

چکیده

در دو دهه گذشته مبحث هوشیاری زبانی، به عنوان مؤلفه‌ای مهم در حوزه آموزش زبان، توجه صاحب نظران مختلفی را به خود جلب کرده است. اهمیت این مبحث تا به آن جا بوده که امروزه بر پایه نظریه‌های نوین، آموزش یا یادگیری مطلوب یک زبان- خواه زبان مادری و خواه زبان دوم یا خارجی- در گرو توجه به سه مؤلفه دانش زبانی، مهارت زبانی و هوشیاری زبانی برشمرده می- شود. از این منظر، هوشیاری زبانی به مثابه حساسیت یک فرد یا جامعه به زبان و آگاهی از ماهیت و کارکردهای اجتماعی، سیاسی، عاطفی، شناختی و کاربردی آن معرفی می‌شود؛ آگاهی‌ای که در سطوح مختلف زبان؛ یعنی دستور، واژگان، گفتمان، کاربردشناسی و فرهنگ تجلی دارد. حال با توجه به جایگاه این مؤلفه در حوزه آموزش یک زبان، به چند دلیل تبیین ضرورت توجه به آن اهمیت می‌یابد؛ از جمله آن که در عصر موسوم به جهانی شدن، به دلایلی چند هم‌چون گسترش زبان انگلیسی، تأثیرپذیری زبان‌های مختلف از تحولات نوظهور و نیز تضعیف زبان‌های محلی، مقوله آموزش زبان در قالب توجه هم زمان به سه مؤلفه دانش، مهارت و هوشیاری زبانی مورد توجه جدی برنامه‌ریزان زبانی قرار گرفته است. دیگر آن که با وجود نقش پررنگ مؤلفه هوشیاری زبانی در پژوهش‌های مرتبط با دیگر زبان‌ها، خلأ آن در پژوهش‌های حوزه آموزش زبان فارسی محسوس است. بنابراین، مقاله حاضر ابتدا بر آن است تا مؤلفه هوشیاری زبانی را معرفی کند. سپس، به تبیین ضرورت توجه به آن در برنامه آموزش زبان فارسی در نظام آموزشی ایران پردازد و در پایان، به دلیل کم توجهی محسوس به آن، با نگاهی آسیب‌شناسانه به وضع موجود، پیشنهادهایی در راستای بهره‌جویی عملی از این مؤلفه در برنامه آموزش زبان فارسی در ایران ارائه کند.

کلیدواژه‌ها: آموزش زبان، هوشیاری زبانی، زبان فارسی، دانش زبانی، مهارت زبانی، برنامه‌ریزی زبانی.

^۱ عضو هیأت علمی دانشگاه دامغان.

متن دیداری و بازنمایی جنسیت در کتاب‌های اول و دوم زبان فارسی نوشته

احمد صفاری مقدم

مریم درپر^۱

چکیده

رویکردها و روش‌های آموزش و یادگیری زبان، آموزش زبان دوم را به چهار مقولهٔ واژه، دستور، معنا و فرهنگ استوار دانسته‌اند. از این میان، مقولهٔ فرهنگ کلان‌لایه‌ای است که از یک طرف در مرتبهٔ چهارم قرار می‌گیرد؛ زیرا انتقال آن به واسطهٔ سه خردلایهٔ واژه، دستور و معنا عملی می‌شود و از طرف دیگر، در مرتبهٔ نخست اهمیت قرار دارد؛ زیرا جلوه‌های فرهنگ در ادبیات، ادیان، دانش‌ها، باورها، هنرها، قوانین، اخلاقیات، عادات و ایدئولوژی‌های مسلط یک جامعهٔ زبانی تصویری بدیع و خاص از آن جامعه را به نمایش می‌گذارد و این تصویر، برای یادگیری زبان مورد نظر از طرف جامعهٔ جهانی جذابیت ایجاد کرده و یا سبب طرد آن زبان از فهرست مورد نظر زبان-آموزان می‌شود. واقعیت‌های عصر حاضر در مورد جهانی شدن و رقابت‌های بین‌المللی در این‌باره به جهت تأثیری که آموزش زبان بر همهٔ جنبه‌های تمدن از اقتصاد و سیاست گرفته تا رشد علم و فن‌آوری دارد، ایجاب می‌کند انعکاس فرهنگ ایرانی در کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مورد مطالعهٔ جدی و همه‌جانبه قرار گیرد. مقالهٔ حاضر با این پیش‌فرض که فرهنگ، پایه و اساس ایجاد جذابیت فراگیری زبان از طرف جامعهٔ جهانی است و بخشی از فرهنگ از طریق تصاویر کتاب‌های آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان کدگذاری شده و انتقال می‌یابد، بازنمایی جنسیت را به عنوان یک مقولهٔ فرهنگی در تصاویر کتاب‌های اول و دوم زبان فارسی (نوشتهٔ صفارمقدم) تجزیه و تحلیل کرده است. از میان چهار مقولهٔ بازنمایی جنسیت مردانه، زنانه، مشارکتی و خنثی، پایین‌ترین بسامد مربوط به بازنمایی مشارکتی است (۹٪) و در مقابل تعداد تصاویری که از نظر بازنمایی جنسیتی خنثی هستند، زیاد است (۳۵٪). در این کتاب‌ها

^۱ استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه کوثر بجنورد.

پایین بودن بسامد تصاویر مربوط به تعامل و مشارکت، باعث کم‌رنگ‌شدن و یا غیاب معناهای بسیاری مانند شادی، نشاط، شور، شوق، جنبش، حرکت، محبت، عشق، همکاری، هم‌دلی، همیاری زنان و مردان در کنار یکدیگر شده است. همچنین، بررسی نشانه‌های دیداری کتاب‌های اول و دوم زبان فارسی با جزئیاتی مانند خط، فاصله، حاشیه، مرکز، عمق، سطح و غیره، برتری مردان را در زمینه علم، دانش، شعر، عرفان، حوزه قدرت سیاسی و حکومتی چه در سده‌های پیشین و چه در فضای دانشگاهی امروز نشان می‌دهد. تصاویری که بازنمایی جنسیتی مردانه دارند، ۳۹٪ از تصاویر کتاب را در بر می‌گیرند، در حالی که تعداد (۲۰٪) و محتوای تصاویر مربوط به زنان موضع ضعف را بازنمایی می‌کند، با وجود این که امروزه، حضور زنان در فضاهای دانشگاهی و علمی و محیط‌های کسب‌وکار بسیار پر تعداد، کارآمد و مفید است.

کلیدواژه‌ها: آموزش، زبان فارسی، متن دیداری، بازنمایی جنسیت.

محیط یادگیری خلاق و پویا

زینب رستمی نسب دولت‌آباد^۱

چکیده

در سال‌های اخیر با توجه به رشد روزافزون و وسعت تغییرات روش‌های آموزشی و از آن‌جا که زبان رسمی کشور ما زبان فارسی است، طراحی محیط یادگیری خلاق و پویا در کانون توجه متخصصان آموزش قرار گرفته است؛ زیرا محیط یادگیری به سبب ساختار خود می‌تواند فرآیند یادگیری فارسی‌آموزان را تقویت و یا تضعیف کند. نوشتار حاضر ضمن بیان مدل‌های رایج طراحی محیط یادگیری و نقاط ضعف و قوت آن‌ها مدل تلفیقی زوارکی را بیان کرده و با تکیه بر ذات کنجکاو و تجربه‌پذیر فارسی‌آموزان و به منظور پاسخ‌گویی به تحولات گسترده روش‌های آموزشی، ضرورت بهره‌گیری از عامل انعطاف‌پذیری در محیط‌های یادگیری را مورد تأکید قرار داده است. در نهایت، نتیجه می‌گیریم که خلق یک محیط یادگیری مناسب و انعطاف‌پذیر با توجه به نیازهای آموزشی فارسی‌آموزان می‌تواند تحولی نو در امر آموزش و پرورش این افراد باشد.

کلیدواژه: محیط یادگیری، فارسی‌آموزان، طراحی فضای آموزشی.

^۱ کارشناسی ارشد فلسفه تعلیم و تربیت و عضو هیأت علمی دانشگاه جیرفت.

نقدی بر کتاب چهارچوب مرجع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان

محسن رودمعجنی^۱

چکیده

پژوهش‌های بنیادین و نظری در عالم آموزش زبان می‌توانند موجب کارآمدتر شدن تولیدات کاربردی شوند، با این وجود، کمبود این‌گونه تحقیقات در حوزه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان به شدت احساس می‌شود. کتاب چهارچوب مرجع آموزش زبان فارسی را می‌توان در زمره پژوهش‌های بنیادین به شمار آورد. جای خالی چنین تحقیقی که به‌نوعی تلاش برای مشخص کردن سطوح زبانی است، مدت‌هاست در زبان فارسی احساس می‌شود. با این وجود، بررسی دقیق این اثر نشان می‌دهد که نویسندگان نتوانسته‌اند در بومی‌سازی چهارچوب مرجع اروپا که هدف اصلی تحقیقشان بوده است، موفق باشند. در وهله نخست کتاب دارای اشکالات نحوی و نگارشی جدی‌ای است که این امر انتقال مطلب به مخاطب را با مشکل روبه‌رو می‌کند. همچنین، نویسندگان تصویر ناقصی از چهارچوب مرجع اروپا ارائه می‌دهند و بخش‌های مهمی از آن نظام اندیشگانی بر مخاطب پوشیده می‌ماند. از طرفی دیگر، نویسندگان در پژوهش خود درک ناکافی‌ای از توانایی زبان ارتباطی داشته‌اند که بنیاد نظری چهارچوب مرجع فارسی را با چالش اساسی روبه‌رو می‌کند. ایراد دیگر این پژوهش نامشخص بودن ارتباط آن با تحقیقات مشابه پیشین خود است. به طور کلی، مجموعه این نقص‌ها باعث می‌شود این اثر نتواند پاسخ مناسبی به نیاز سطح‌بندی زبانی برای زبان فارسی فراهم کند.

کلیدواژه‌ها: نقد، کتاب چهارچوب مرجع آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، بومی‌سازی.

^۱ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی مشهد.

تحلیل عوامل سلب انگیزه در فراگیری زبان فارسی به عنوان یک زبان خارجی

محیا ستوده‌نیا^۱ / مهین پناهی^۲

✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉

چکیده

سلب انگیزه از موضوعات مهم و جدی در تحلیل فراگیری زبان دوم یا زبان خارجی است. در حوزه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، این مهم نیازمند پژوهش‌های جامع و دقیقی است. پژوهش حاضر تلاشی است برای تحلیل عوامل سلب انگیزه در یادگیری زبان فارسی در میان غیرفارسی‌زبانان. به این منظور، ۳۸۲ فارسی‌آموز از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای لایه‌ای، از میان فراگیران مراکز و مؤسسات آموزش زبان فارسی کشور برای شرکت در این مطالعه کمی-کیفی انتخاب شدند. داده‌های تحقیق از طریق یک پرسش‌نامه ۴۰ پرسشی منطبق با مقیاس لیکرت جمع‌آوری شده است و هفت فاکتور استخراج شده در آزمون تحلیل عامل عبارت‌اند از: (۱) کمبود امکانات (۲) نداشتن اعتمادبه‌نفس (۳) ویژگی‌های کلاس (۴) هدفمندی نبودن فراگیری زبان فارسی (۵) روش‌های تدریس (۶) مدرسان و سبک‌های تدریس (۷) نگرش منفی نسبت به زبان فارسی. سپس شدت و ضعف این عوامل سلب انگیزه در میان فارسی‌آموزان سطوح مختلف مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد برای فراگیران مبتدی که دارای سطح مهارتی پایین‌تری نسبت به دیگر زبان‌آموزان در سطح متوسط یا پیشرفته بودند، نداشتن اعتمادبه‌نفس و نگرش منفی، عوامل سلب انگیزه قوی‌تری هستند.

کلیدواژه‌ها: عوامل سلب‌انگیزه، فراگیری زبان فارسی، سطح بسندگی عمومی زبان فارسی، غیرفارسی‌زبانان.

^۱ مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه شهید بهشتی، تهران، نویسنده مسؤول.

Email: m_sotoudehnia@sbu.ac.ir

^۲ استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه الزهراء، تهران.

توصیف و بررسی خطاهای زبانی در گفتار فارسی آموزان چینی زبان سطح میانی یک مطالعه موردی

میترا طاهرزاده^۱/ زهرا حامدی شیروان^۲

✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉

چکیده

مطالعه و بررسی خطاها در فرآیند یادگیری یک زبان دوم/ خارجی هم از جنبه آموزشی و هم از جنبه نظریه پردازي زبانی اهمیت بسیار دارد. هدف پژوهش حاضر بررسی و توصیف انواع خطاها در گفتار تعدادی از فارسی آموزان چینی زبان سطح میانی مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه فردوسی مشهد است. مواد پژوهش حاضر شامل پانزده ساعت ضبط صدا است که از آزمون های شفاهی میان ترم و پایان ترم، ارائه های کلاسی و تکالیف شفاهی ده فارسی آموز چینی زبان مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه فردوسی مشهد جمع آوری شده است. در این پژوهش بیست و شش نوع خطا در گفتار این فارسی آموزان استخراج شد و در چهار طبقه خطاهای واجی-زیرنجزیری، خطاهای نحوی، خطاهای ساخت و آژی و خطاهای معنایی-کاربردشناختی دسته بندی شدند. از جمله نتایج پژوهش این است که خطاهای نحوی و آوایی درصد قابل توجهی را به خود اختصاص داده اند. همچنین، از منظر تنوع و نیز کمیت، بیشترین نوع خطا مربوط به مقوله فعل می باشد که این امر با نتایج پژوهش های پیشین نیز سازگار است و اثبات می کند که یکی از چالش های اصلی فارسی آموزان در یادگیری زبان فارسی، مربوط به یادگیری و کاربرد افعال فارسی است.

کلیدواژه ها: تحلیل خطا، فارسی آموزان چینی سطح میانی، خطا، خطاهای گفتاری.

^۱ کارشناس ارشد آذفا دانشگاه فردوسی مشهد، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسئول.

Email: mitra_taherzadeh@yahoo.com

^۲ دکترای زبان شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیر فارسی زبانان دانشگاه فردوسی مشهد.

بررسی تعدادی از نمونه سؤالات آزمون‌های مهارت خواندن طبق

طبقه‌بندی برت و دی (بررسی موردی: مرکز آرفای دانشگاه فردوسی مشهد)

حمیده عباس‌نژاد^۱

چکیده

هدف آموزش در فرآیند آموزشی هر زبان خارجی، از ارکان اصلی آموزش زبان است که مسیر و خط مشی آموزش را مشخص می‌کند. در بخش خواندن و درک مطلب نیز باید ابتدا هدف از آزمون را مشخص کرد که آیا زبان‌آموزان باید مطلب را به چه اندازه بفهمند و درک کنند. در مقاله حاضر با توجه به طبقه‌بندی برت و طبقه‌بندی تلفیقی دی، برای طراحی سؤالات درک مطلب، تعداد ۳۰ آزمون که در مجموع، شامل ۲۰۰ سؤال بود، مورد بررسی قرار گرفت تا مشخص شود در سؤالات درک مطلب در مرکز فردوسی از چه روش‌هایی استفاده می‌شود و تا چه اندازه با این طبقه‌بندی‌ها هم‌خوانی دارد. نتایج نشان داد که از شش نوع درک مطلب برت، تنها سه نوع از آن مورد استفاده قرار گرفته و از پنج نمونه سؤالی که دی معرفی کرده، تنها سه مورد استفاده شده است. با توجه به تعیین سطحی که برت معرفی کرده، بهتر است که مدرسان به این موضوع توجه کنند و سؤالات امتحانی به نحوی باشد که فقط توانایی زبان‌آموز در فهم خواندن را بسنجد.

کلیدواژه‌ها: هدف آموزشی، سنجش مهارت، مهارت خواندن، طبقه‌بندی برت.

^۱ کارشناس ارشد آرفا و مدرس مرکز فردوسی مشهد.

پژوهش‌های پیکره‌ای در آموزش زبان و بررسی وضعیت موجود در آموزش زبان

فارسی به عنوان زبان دوم / خارجی

زهرا عباسی^۱

چکیده

این مقاله به بررسی نقش پژوهش‌های پیکره‌ای در آموزش زبان دوم به طور کلی و کاربرد یافته‌های این پژوهش‌ها در امر آموزش زبان و دلایل عدم به‌کارگیری نتایج این پژوهش‌ها در آموزش زبان می‌پردازد. در این مقاله ضمن معرفی پیکره‌های زبان فارسی به بررسی میزان آشنایی مدرسان زبان فارسی با این رشته از پژوهش‌ها و نحوه به‌کارگیری آن در آموزش زبان فارسی در کلاس‌های درسی می‌پردازد. به این منظور ۵ سؤال کلی از ۵۰ مدرس زبان فارسی که در مراکز مختلف آموزشی به تدریس مشغول بودند، پرسیده شد. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که مدرسان زبان فارسی آشنایی بسیار کمی با این حوزه داشته و اطلاعات آن‌ها به آشنایی با نام چند پیکره و فرهنگ بسامدی محدود می‌شود و تحقیقات زبان‌شناسی پیکره‌ای هنوز به مراکز آموزش زبان فارسی و به میان مدرسان زبان فارسی راه نیافته است. این امر ضرورت توجه بیشتر به این رشته از مطالعات را دوچندان می‌کند.

کلیدواژه‌ها: زبان‌شناسی پیکره‌ای، پیکره‌زبانی، آموزش زبان دوم، زبان فارسی.

^۱ استادیار آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، دانشگاه تربیت مدرس.

بررسی میزان بسامد افعال در سطح مقدماتی پنج مجموعه از کتاب‌های آموزش

زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان

فهیمة عباسیان^۱ / زهرا سلطان‌احمدی^۲ / طیبه فاتحیان^۳

چکیده

به منظور تولید و تدوین محتوای آموزشی مناسب و در نتیجه، تسهیل و تسریع امر یادگیری زبان فارسی، لازم است مطالب درسی و مفاهیم مربوط به آن‌ها مطابق با سطح زبان‌آموزان تهیه شوند. از این رو، در پژوهش حاضر برآنیم تا با بررسی افعال پنج مجموعه از کتاب‌های سطح مقدماتی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان شامل آموزش نوین زبان فارسی، آموزش زبان فارسی، آموزش فارسی به فارسی و فارسی بیاموزیم و زبان فارسی فهرستی از افعال پربسامد تا کم‌بسامد را که در این مجموعه‌ها استفاده شده‌اند، ارائه دهیم. می‌توان از این فهرست در امر هدف‌گذاری برای آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبان، سطح‌بندی فراگیران و محتوا استفاده کرد. بدیهی است که چنین ابزارهایی می‌تواند مورد استفاده مؤلفان و سایر پژوهش‌گران و فعالان عرصه آموزش زبان فارسی قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: آموزش زبان فارسی، بسامد افعال، واژگان پایه.

^۱ کارشناسی ارشد آرفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی، نویسنده مسؤول.

Email: fahabbasian@gmail.com

^۲ کارشناسی ارشد آرفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی.

^۳ کارشناسی ارشد آرفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی.

تحلیل و بررسی کتاب دوره آموزش زبان فارسی براساس اصول انگاره نیشن و

مک الیستر

طاهره عبداللهی پارسا / الهام ارغوانی^۲

چکیده

کم و نوین بودن منابع آموزشی موجود در عرصه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان در داخل و خارج ایران سبب ظهور و تدوین منابعی شده است که گاه به جای کمک به امر آموزش و تسهیل فرآیند زبان‌آموزی، سختی راه فراگیری و آموزش زبان فارسی را برای غیرفارسی‌زبانان و مدرسان آن دوچندان می‌کند. عدم تطابق با استانداردهای تهیه و تدوین و گاه روی آوردن به روش‌های منسوخ آموزش در تألیف و تدوین منابع آموزشی به‌خصوص در خارج از ایران مشکلاتی زیادی را در حوزه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان به وجود آورده است؛ به گونه‌ای که با وجود تلاش‌های خالصانه مؤلفان این حوزه هنوز هم ناکارآمدی و کاستی‌های موجود در این منابع کندی و مشکلات فاحشی را در روند آموزش زبان و توانش ارتباطی زبان‌آموزان به‌خصوص در حوزه چهارمهارتی زبان ایجاد می‌کند. در این پژوهش نگارندگان با تکیه بر انگاره برنامه‌ریزی درسی ارائه‌شده در کتاب طراحی و برنامه‌ریزی آموزش زبان نیشن و مک الیستر و براساس اصول مطرح‌شده در آن آسیب‌شناسی جامعی از یکی از منابع آموزشی تألیف‌شده در خارج از ایران را انجام داده‌اند. نمونه آماری این پژوهش کتاب دوره آموزش زبان فارسی است که کتابی در ظاهر چهارمهارتی است و در کشور چین برای سطح میانی و پیشرفته تألیف شده و تدریس می‌شود. سی درس موجود در این کتاب براساس معیارهای برنامه‌ریزی الگوی نیشن و مک الیستر مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داده‌اند که: کتاب دوره آموزش زبان فارسی برای آموزش زبان فارسی به زبان‌آموزان چینی در سطح میانی و پیشرفته،

^۱ کارشناس ارشد آزفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران، نویسنده مسؤول.

^۲ کارشناس ارشد آزفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه شهید بهشتی تهران.

نارسایی‌ها و کاستی‌هایی از نظر تهیه و تدوین مواد درسی در حوزه‌های: «محتوا و ترتیب ارائه مطالب»، «اصول و روش‌های انتخاب مواد آموزشی» و «ساختار و نحوه ارائه مطالب» دارد. در پایان، راهکارهایی برای تقویت برنامه درسی کتاب نام‌برده پیشنهاد شده است.

کلیدواژه‌ها: آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، برنامه‌ریزی، نارسایی و کاستی‌ها، آسیب-شناسی منبع آموزشی چهارمهارتی. انگاره نیشن و مک الیستر.

نقش رسانه‌ها در بومی‌سازی آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم

ابوالقاسم غیائی زارچ^۱ / فاطمه جعفری^۲

چکیده

این مقاله قصد دارد به نقش و اثربخشی رسانه‌ها در بومی‌سازی زبان فارسی به عنوان زبان دوم بپردازد. زبان به عنوان ابزار بیان تفکر، قوی‌ترین پل ارتباطی علوم مختلف از جمله علوم انسانی است. آموزش زبان دوم به ابزاری نیاز دارد تا بتواند راه‌های آموزش را تسهیل کند. رسانه‌ها به عنوان یکی از متنوع‌ترین و مؤثرترین ابزار آموزشی می‌توانند کمک قابل توجهی به درک مفاهیم و کارکردهای زبانی بکنند. این مقاله با نگاهی اجمالی به اهمیت و ویژگی‌های رسانه در آموزش زبان دوم، به بخش‌هایی از ویژگی‌های رسانه‌ها می‌پردازد که می‌تواند به بومی‌سازی آموزش زبان فارسی به عنوان زبان دوم بپردازد. ویژگی‌های زبانی، مفاهیم تاریخی، اجتماعی و فرهنگی که به شکل عینی توسط رسانه‌ها منتقل می‌شوند، در دریافت مفاهیم منظور شناختی، زبان‌شناختی، واژگانی و ساختاری زبان فارسی و فرهنگی برای غیرفارسی‌زبانان اثر مؤثری می‌توانند داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: رسانه، بومی‌سازی، آموزش زبان فارسی، زبان دوم.

^۱ استادیار دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، نویسندهٔ مسؤول.

^۲ مربی دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره).

تحلیل محتوای کتاب فارسی بخوانیم سوم دبستان از منظر معنی‌شناسی قالبی

مریم سادات فیاضی^۱

✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉✉

چکیده

کتاب درسی در مقام مهم‌ترین ابزار آموزشی کشور، بخش مهمی از محتوای برنامه‌دروسی را در خود دارد. انتقال آموزه‌های علمی، باورهای مذهبی و رویکردهای فرهنگی‌جملگی در بستر کتاب‌های درسی میسر می‌شود. از این رو، روزآمدکردن کتاب‌های درسی، افزودن بر غنای مفهومی و پرهیز از کاستی‌های موجود در آن‌ها همواره ضرورت تحلیل محتوای کتاب‌های درسی را اجتناب‌ناپذیر می‌کند. از میان روش‌های متداول تحقیق در حوزه علوم انسانی می‌توان روش تحلیل محتوا را به عنوان ابزاری کارآمد در ارزیابی محتوای کتاب‌های درسی برشمرد. پژوهش حاضر با هدف مشخص کردن میزان توجه کتاب فارسی نوشتاری سوم دبستان به انواع معانی موجود در قالب‌های معنایی می‌کوشد به این پرسش پاسخ دهد که کدام یک از انواع معانی «دستوری»، «صریح» «سبکی»، «هم‌آیندی»، «کاربردی»، «تلویحی» و «متداعی» در کتاب فارسی سوم دبستان مورد توجه قرار گرفته است. پژوهش در شمار پژوهش‌های کیفی قرار دارد و جامعه آماری پژوهش شامل تکالیف هفت فصل از مجموعه کتاب فارسی نوشتاری است. معیار توصیف محتوا برای ارزیابی این کتاب، معنی‌شناسی قالبی فیلمور است و تکالیف کتاب براساس میزان کاربرد انواع معانی موجود در یک قالب معنایی، تحلیل و توصیف می‌شوند. یافته‌های پژوهش ناظر است بر آموزش غیرمستقیم معنای صریح، معنای هم‌آیندی و معنای متداعی در قالب تکالیف‌های نوشتاری مختلف که از این میان، بخش تمرین‌های مربوط به معنای صریح بیش از معنای هم‌آیندی و متداعی است. همچنین، تحلیل این کتاب نشان می‌دهد که معنای دستوری، سبکی، کاربردی و تلویحی از نظر دور مانده‌اند.

کلیدواژه‌ها: معنی‌شناسی قالبی، تحلیل محتوا، کتاب فارسی، نوشتاری.

^۱ استادیار زبان‌شناسی پژوهشکده گیلان‌شناسی دانشگاه گیلان.

دانش حرفه‌ای و تجربه تدریس: از الزامات آموزش موفق مدرسان آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان (مطالعه موردی: مرکز آرفای دانشگاه فردوسی مشهد)

نقیسه قائمی پور^۱ / عطیه کامیابی گل^۲ / آذر حسینی فاطمی^۳

چکیده

هدف پژوهش حاضر، شناسایی ابعاد دانش حرفه‌ای طبق نظر شالمن و موارد اهمیت تجربه تدریس در موفقیت مدرسان موفق آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مرکز دانشگاه فردوسی مشهد بود. در این نوشتار از روش مطالعه موردی با رویکرد پژوهش کیفی بهره گرفته شد و جمع‌آوری داده‌ها از طریق نمونه‌گیری غیراحتمالی هدفمند قضاوتی انجام شد. تعداد ۱۰ نفر از موفق‌ترین مدرسان مرکز انتخاب شدند و از ابزار مصاحبه استفاده شد. نتایج به‌دست‌آمده نشان داد که داشتن تجربه، تخصص، علاقه به تدریس و آموزش، کسب دانش حرفه‌ای دربرگیرنده دانش موضوعی، آموزش و تدریس و دانش فارسی‌آموزان، دانش اهداف آموزشی، برنامه‌ریزی درسی، بافت موقعیت و اطلاعات عمومی گسترده پیرامون مسائل مورد علاقه فارسی‌آموزان، می‌تواند در موفقیت مدرس آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان مؤثر باشد. اگرچه نداشتن تجربه نقص نیست، داشتن تجربه پیشین، در مدیریت کلاس، برنامه‌ریزی و آمادگی، نظارت بر پیشرفت فارسی‌آموزان مؤثر است. تجربه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان نیز در شناخت منابع و محتوای آموزشی، نیازسنجی، شناخت فارسی‌آموزان و اهداف متفاوت فارسی‌آموزان عرب و غیرعرب‌زبان دارای اهمیت است.

کلیدواژه‌ها: آموزش، دانش حرفه‌ای، تجربه تدریس، مدرس موفق، غیرفارسی‌زبانان.

^۱. دانشجوی کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد.

^۲. استادیار گروه زبان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤول.

ویژگی‌های درس‌نامه رشته زبان و ادبیات فارسی (ویژه دانشجویان خارجی)

احسان قیول^۱

چکیده

هدف از این مقاله تبیین ویژگی‌های مطلوب درس‌نامه رشته زبان و ادبیات فارسی ویژه دانشجویان خارجی است. درس‌نامه مورد نظر در این تحقیق، درس‌نامه‌ای است که در سال ۱۳۸۸ برای مقطع کارشناسی زبان و ادبیات فارسی به سفارش دانشگاه لبنان نگاشتم. براساس آن برنامه از سال ۱۳۹۱ تا کنون هر سال استادان و دانشجویانی رشته زبان و ادبیات فارسی را آموزش داده‌اند و دیده‌اند. پس از ۵ سال براساس دیدگاه استادان و دانشجویان و اصول علمی برنامه‌ریزی درسی این برنامه درسی را توصیف و ارزیابی کرده‌ام و بر بنیان آن ویژگی‌های مطلوب برنامه درسی رشته زبان و ادبیات فارسی ویژه دانشجویان خارجی در مقطع کارشناسی را نام برده‌ام. چهار محور اصلی در این زمینه عبارت‌اند از: دانش محوری، مهارت محوری، پژوهش محوری، کارآفرینی. همچنین، مجموعه دروس از نظر محتوایی به چهار گروه تقسیم می‌شوند: دروس متن‌محور، دروس نظریه‌محور، دروس ادبیات تطبیقی، دروس آموزش زبان‌محور. بر این اساس، درس‌نامه‌ای مطلوب است که بتواند نخست دانش تخصصی به‌روز را به دانشجو منتقل کند و دانش ارائه‌شده با هدف مهارت‌آموزی و کارورزی باشد. برنامه درسی لازم است توانایی‌های نظری و عملی پژوهش را به دانشجویان آموزش دهد تا ایشان بتوانند مهارت‌های اولیه پژوهش را در زبان و ادبیات فارسی به دست آورند و سرانجام این که دانشجو بتواند بر بنیان دانش و مهارت‌هایی که کسب کرده و شناخت نیازهای جامعه، توانایی کارآفرینی برای خود و دیگران را داشته باشد. همچنین، در دوره کارشناسی او در سه شاخه اصلی زمینه تخصصی می‌یابد که براساس آن می‌تواند گرایش تخصصی دوره کارشناسی ارشدش را انتخاب و تعیین کند؛ زمینه‌های تخصصی ادبیات تطبیقی، آموزش زبان فارسی و ادبیات فارسی.

کلیدواژه‌ها: برنامه درسی، زبان و ادبیات فارسی، کارشناسی، دانشجویان خارجی.

^۱ استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی مشهد.

وضعیت آموزش زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه‌های کشور پاکستان

(مورد مطالعه: دانشگاه‌های پنجاب، بانوان و جی سی در شهر لاهور)

صفا کاظمیان مقدم^۱

چکیده

زبان و ادبیات فارسی در کشور پاکستان با دارابودن پشته‌وانه‌ای تاریخی و فرهنگی، هیچ‌گاه از عرصه اجتماعی و ذهن تاریخی مردم این کشور محو نخواهد شد. این مهم با تدریس آن در دانشگاه‌های معتبر شهر لاهور (از ابتدای تأسیس این دانشگاه‌ها) که پایتخت فرهنگی و علمی کشور پاکستان محسوب می‌شود، به‌خوبی مشهود است. با این وجود اهتمام به فراگیرکردن جریان نوین و علمی آموزش زبان و ادبیات فارسی در این کشور متناسب با جریان‌ات نوین آموزش زبان فارسی در مراکز و دانشگاه‌های تأثیرگذار داخل ایران، می‌تواند به استحکام و ماندگاری جریان آموزشی در این کشور مبتنی بر روش‌های نوین آموزش زبان دوم منجر شود. این مقاله در پی روشن‌ساختن شرایط تدریس و آموزش زبان و ادبیات فارسی در سه دانشگاه معتبر شهر لاهور؛ یعنی پنجاب، جی سی و بانوان است تا از رهگذر آن فرصت‌ها و چالش‌های آموزش زبان فارسی در این سه مرکز معتبر علمی را به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین جوامع آماری آموزش زبان و ادبیات فارسی در خارج از کشور روشن سازد.

کلیدواژه‌ها: آموزش نوین زبان و ادبیات فارسی، کشور پاکستان، دانشگاه پنجاب، جی سی، بانوان.

^۱مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان دانشگاه فردوسی مشهد، مدرس اعزامی به شهر لاهور در کشور پاکستان.

راهکارهای ارزش‌یابی مهارت گفتاری فارسی‌آموزان و بررسی عملکرد آن‌ها در سطح عمومی و تکمیلی

لیلا گل‌پور^۱

چکیده

هدف آموزش زبان گفتاری، گسترش توانایی برقراری ارتباط و تعامل موفق در زبان مقصد است که در آن درک زبان و تولید زبان هر دو نقش مهمی را ایفا می‌کند. صحبت کردن مهارتی بیانی است که به طور مستقیم و به طور عینی قابل مشاهده است؛ اما ارزش‌یابی و سنجش این مهارت دارای اهمیت بسیار است. از این رو، در این پژوهش ابتدا با توجه به اصول و مبانی تهیه آزمون‌های زبان، راهکارهایی به منظور ارزیابی مهارت گفتاری غیرفارسی‌زبانان ارائه شده و در پایان، عملکرد فارسی‌آموزان مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام‌خمينی (ره) در آزمون مهارت گفتاری در دو سطح عمومی و تکمیلی مورد بررسی قرار گرفته است. شرکت‌کنندگان در این آزمون ۱۵۸ فارسی‌آموز سطح عمومی و ۱۴۴ فارسی‌آموز سطح تکمیلی بوده‌اند. به منظور تحلیل آماری از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. از یافته‌های این پژوهش مشخص شد که فارسی‌آموزان سطح عمومی بهترین عملکرد را در درک شنیداری داشته‌اند و در ساختار دستوری و دایره واژگانی نسبت به درک، امتیاز کمتری گرفته‌اند. امتیاز تلفظ نیز نسبت به روانی بیشتر بوده است. فارسی‌آموزان سطح تکمیلی نیز در درک شنیداری بهترین عملکرد را داشته‌اند که این موضوع را از میانگین بالای نمرات آن‌ها می‌توان استنباط کرد. پس از ملاک درک، بهترین عملکرد آن‌ها در ملاک روانی بوده است. آن‌ها در ملاک تلفظ در مقایسه با دو ملاک نام‌برده، عملکرد ضعیف‌تری داشته‌اند. از طرف دیگر، آن‌ها در دایره واژگانی و دستور دارای مهارتی یکسانی بوده‌اند.

کلیدواژه‌ها: ارزش‌یابی، مهارت گفتاری زبان فارسی، سطح عمومی، سطح تکمیلی.

^۱ استادیار مرکز آموزش زبان فارسی دانشگاه بین‌المللی امام‌خمينی.

استفاده از مؤلفه‌ها و روش‌شناسی قوم‌نگاری در آموزش الکترونیکی زبان فارسی

طیبه گودرزی^۱

چکیده

یادگیری آنلاین یا اینترنتی پیشرفت نسبتاً جدیدی در حوزه آموزش است که به سرعت در حال رشد است. شبکه اینترنت، رسانه‌ای پویا، قدرت‌مند، جهانی و مقرون به صرفه برای آموزش از راه دور به شمار می‌رود. از آنجایی که دسترسی به مراکز آموزش زبان فارسی عمدتاً مشکل است، می‌توانیم از طریق آموزش آنلاین شانس برخورداری تعداد بیشتری از علاقه‌مندان به زبان فارسی را از آموزش فراهم آوریم. در این تحقیق به بررسی بُعد جامعه‌شناسی زبان و به خصوص مؤلفه‌های قوم‌نگاری ارتباطی، در آموزش زبان فارسی به صورت آنلاین پرداخته و ابعاد و ملاحظات تنوع‌گویی و جغرافیایی را نیز مورد توجه قرار می‌دهیم. در این راستا، با روش پیشنهادی، یادگیری زبان فارسی منطبق بر سرعت دلخواه زبان‌آموز و تحت شرایط زمانی و مکانی متناسب با نیازهایی است که از سوی او تعیین می‌شود. به این ترتیب می‌توان آموزش الکترونیکی را وسیله‌ای برای انتقال پیشینه فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و مذهبی مورد توجه قرار داد که زبان‌آموز محور بوده و به نیازهای او پاسخ می‌دهد.

کلیدواژه‌ها: آموزش الکترونیکی، قوم‌نگاری، زبان فارسی، فرهنگ، جغرافیا.

^۱ کارشناس ارشد آرفا، مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد.

راهکارهای تقویت نگارش براساس مدلی تحولی - تفاوت‌های فردی گرینسپن و ویدر در جامعه آماری دانشجویان علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان شهید

هاشمی نژاد در نیم‌سال اول ۱۳۹۶-۱۳۹۵

فرخ لطیف نژاد رودسری^۱

چکیده

پژوهش حاضر با روش میدانی و تحلیل کیفی انجام گرفته و هدف از آن بررسی راهکارهای عملی تقویت مهارت‌های نگارشی در دانشجویان غیررشته ادبیات فارسی در درس «نگارش خلاق» است. این کار از طریق تقویت هوش هیجانی براساس مدلی تحولی-تفاوت‌های فردی گرینسپن و ویدر صورت گرفته است. مدل مذکور که مبتنی بر سه اصل تحول، تفاوت‌های فردی و ارتباط در آموزش زبان است، بر روی جامعه آماری ۴۰ تن از دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه فرهنگیان شهید هاشمی نژاد مشهد در واحد درسی نگارش خلاق در نیم‌سال اول سال تحصیلی ۱۳۹۶-۱۳۹۵ انجام شده است. پرسش مطرح شده این است که چگونه می‌توان از اصول آموزش زبان گرینسپن و ویدر برای آموزش نگارش استفاده کرد. یافته‌ها نشان می‌دهد که می‌توان از اصل تحول برای پیشرفت تدریجی مهارت‌های نگارشی استفاده کرد، همان‌طور که این کار از خاطره‌نویسی آغاز و به بازآفرینی ختم شده است. توجه به اصل تفاوت‌های فردی باعث شد تا هر یک از فراگیران بدون احساس ناتوانی به رشد مناسب با استعداد خود برسند. رعایت اصل ارتباط موجب برقراری روابط عاطفی و درک نیازهای روحی فراگیران شد. در نتیجه، مربی از موضوعات دلخواه و علایق فراگیران در امر نگارش استفاده کرده و دانشجو توانسته است با طرح دغدغه‌های شخصی و اجتماعی خود به مهارت در نگارش دست یابد.

کلیدواژه‌ها: مدل تحولی - تفاوت‌های فردی، هوش هیجانی، گرینسپن و ویدر، اصل تحول، اصل تفاوت‌های فردی، اصل ارتباط، نگارش خلاق.

^۱ دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه فردوسی.

تجزیه و تحلیل درس نامه آموزشی براساس رویکرد تکلیف محور ایس

سیدعباس ناجی حسین دوست^۱ / حیدرعلی امینی^۲

چکیده

ایس به منظور کاربرد موثق زبان جهت رسیدن به هدف رویکرد ارتباطی، معیارهایی را هم چون: داده، شرایط، رویه‌ها و خروجی، معرفی می‌کند. وی معتقد است اگر این موارد در تمرین‌های ماده درسی موجود باشند، می‌توان ادعا کرد که ماده درسی مذکور، براساس رویکرد فعالیت محور بوده و اهداف رویکرد ارتباطی را فراهم آورده است. این تحقیق با بررسی تمرین‌ها براساس معیارهای ایس به این نتیجه رسید که ۷۵ درصد تمرینات درس نامه مذکور براساس معیارهای لازم بوده و به نظر می‌رسد که این درس نامه توانسته است زبانی موثق ارائه بدهد و اهداف رویکرد ارتباطی را برآورده سازد. نتایج این تحقیق می‌تواند راهبردی برای مدرسان و مؤلفان آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان بوده و آن‌ها را با نقاط قوت و ضعف کتاب‌های مشابه آشنا سازد.

کلیدواژه‌ها: فعالیت محور، ایس، رویکرد ارتباطی زبان، واژگان.

^۱ کارشناس ارشد زبان‌شناسی (گرایش آژفا)، دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤول.

abbas.naji61@yahoo.com

^۲ کارشناس ارشد زبان‌شناسی (گرایش آژفا)، دانشگاه فردوسی مشهد.

تحلیل محتوای جلد اول کتاب آموزش نوین زبان فارسی براساس نظریه

حیطه‌های شناختی بلوم

حسین نجاتیان بستانی^۱ / ملیحه میری^۲

چکیده

مطالعه و بررسی کتاب‌های آموزش فارسی به غیرفارسی‌زبانان می‌تواند ارتباط بین برخی از مشکلات یادگیری فارسی آموزان با برنامه درسی را آشکار کند و کمک کند که مفاهیم برنامه درسی به شکل مناسبی در کتاب‌های درسی گنجانده شوند. محتوای سؤالات و تمرین‌های این کتاب‌ها از نظر نقشی که در تحقق اهداف ایفا می‌کند، دارای اهمیت خاصی است. از آن‌جا که برنامه‌ریزی، تدوین، تغییر و روزآمد کردن کتب آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان یکی از الزامات برنامه آموزشی است، تحلیل و بررسی علمی آن و به‌ویژه تمرین‌ها و سؤالات این کتاب‌ها اهمیت خاصی پیدا می‌کند. با توجه به این‌که طبقه‌بندی بلوم مدلی پذیرفته‌شده و جهانی برای تحلیل محتوای کتاب‌های درسی است، ضروری به نظر رسید که سؤالات و تمرین‌های جلد اول از مجموعه پنج‌جلدی کتاب‌های آموزش نوین زبان فارسی (تألیف احسان قبول) که منبع اصلی تدریس در مرکز بین‌المللی آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد است، در چهارچوب طبقه‌بندی بلوم، مورد تحلیل و ارزیابی قرار گیرد. پس از استخراج سؤالات و تمرین‌های کتاب مذکور و کدگذاری افعال موجود در آن‌ها، فراوانی و درصدهای مربوطه در هر یک از سطوح شش‌گانه حیطه‌شناختی بلوم محاسبه و به صورت نمودار رسم می‌شود و میزان توزیع سؤالات در هر یک از این سطوح در حیطه شناختی مشخص می‌شود. ضمن تحلیل نتایج به‌دست آمده، پیشنهادهایی برای ویرایش کتاب نیز ارائه می‌شود.

کلیدواژه‌ها: تحلیل محتوا، جلد اول کتاب آموزش نوین زبان فارسی، حیطه‌های شناختی بلوم.

^۱ مدرس مرکز آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان دانشگاه فردوسی مشهد.

پردازش ترکیب‌های قالبی و اهمیت آن در آموزش زبان فارسی به غیر زبانان

محمدجواد هادی‌زاده^۱ / محمدرضا هاشمی^۲

چکیده

ترکیب‌های قالبی نقش بسزایی در ارتقای توانش ارتباطی زبان‌آموزان دارد. پژوهش‌های گوناگونی به این موضوع پرداخته‌اند که آیا شکل‌های مختلف ترکیب‌های قالبی مانند افعال چندکلمه‌ای، هم‌آیندها و کنایه‌ها زودتر از انواع دیگر ترکیب‌های زبانی پردازش می‌شوند یا خیر؟ فرضیه نگارندگان این پژوهش در پاسخ به این سؤال، مثبت است و پژوهش حاضر با بررسی متون خواننداری زبان‌آموزان در هشتادوسومین دوره دانش‌افزایی زبان و ادبیات فارسی بنیاد سعدی و اندازه‌گیری سرعت خواندن آن‌ها در پی اثبات این موضوع در زبان فارسی است. برای دستیابی به این هدف، تعدادی از ترکیب‌های قالبی و ترکیب‌های خلاق غیرقالبی در متون خواندن بیست فارسی‌آموز بنیاد سعدی نشانه‌گذاری شد. در فرآیند تحقیق مشخص شد که فارسی‌آموزان، ترکیب‌های قالبی را سریع‌تر از دیگر ترکیب‌های متن می‌خوانند و این، مؤید فرض اصلی این مقاله است که ترکیب‌های قالبی زودتر از دیگر انواع ترکیب، پردازش می‌شوند. این پژوهش نشان می‌دهد که ترکیب‌های قالبی در مقابل تولید زبانی خلاق، مزیت پردازشی دارند. این مزیت پردازشی حتی در صورتی که ترکیب‌های قالبی‌ای مانند کنایه‌ها در متن به کار رفته باشند، به قوت خود باقی است؛ بدون در نظر گرفتن این که کنایه مورد نظر در معنای لغوی خود به کار رفته است یا در همان معنای کنایی. دست‌آورد دیگر این پژوهش آن است که هرچه ترکیب‌های قالبی پرکاربردتر باشند، نسبت پردازش آن‌ها براساس مقایسه سرعت خواندن در متن بیشتر است، حتی اگر از نظر زبانی، از ترکیب‌های قالبی کم‌کاربرد، پیچیده‌تر باشند.

کلیدواژه‌ها: ترکیب‌های قالبی، انواع ترکیب‌های قالبی، فرآیند پردازش، آزا.

^۱ دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فردوسی مشهد، نویسنده مسؤول.

Email: Mohammad.j.hadizadeh@gmail.com

^۲ استاد گروه زبان انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد.